

PROGRAMOVÁ PONUKA OKTÓBER 2021

SYSEĽ

9. 9. 2021 - 30. 1. 2022

Ešte pred 50 – 60 rokmi považovali ľudia na Slovensku sysle za všadeprítomných škodcov poľnohospodárskych plodín. Stačilo však niekoľko desaťročí, intenzívna chemizácia v poľnohospodárstve, zmena obhospodarovania krajiny a miznutie vypásaných nízkotrávnatých lúk, a tieto malé spoločenské hlodavce sa u nás ocitli na pokraji vyhynutia. Výstava prezentuje jedného z najfotogenickejších hlodavcov - sysľa pasienkového, jeho život, prostredie, ohrozenia, ktorým čelí a opatrenia na jeho pomoc.

Prostredníctvom fotografií a dermoplastických preparátov spoznajú návštevníci stavbu jeho tela, spôsob života, vzťah s ľuďmi, jeho domov a ostatné druhy živočíchov a rastlín, s ktorými zdieľa jeden životný priestor. Návštevníci výstavy tiež vyskúšajú, aké je to v sysľom tuneli a prostredníctvom hier si overia, či spoznajú aj jeho susedov. Výstavu finančne podporil Banskobystrický samosprávny kraj.

O SYSĽOCH A ICH OCHRANE

7. 10. a 27. 10. 2021 o 16:00

Prednáška Ing. Ervína Hapla z o.z. Živá planina o živote a praktickej ochrane sysľov. Vstupné 2€.

ROMANO DŽIVIPEN - RÓMSKY ŽIVOT, XIII. ROČNÍK

13. 10. - 31. 12. 2021

Výstava je súťažnou prehliadkou výtvarných prác detí základných škôl v okresoch Rimavská Sobota, Revúca a Poltár. Cieľom výstavy je podporiť rozvoj fantázie a tvorivosti u detí a súčasne prehĺbiť ich záujem o hmotnú a duchovnú kultúru Rómov. Námetom výtvarných prác sú prejavy rómskej kultúry - život Rómov v minulosti a v súčasnosti, motívy ľudového bývania, kočovania, odievania, vzťah Rómov k hudbe, k remeslám, predstavy o nadprirodzených a rozprávkových bytostiach. Výstava je realizovaná s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR.

RIMAVSKÁ SOBOTA 1271 - 2021

26. 10. 2021 - 28. 2. 2022

Prípravovaná výstava je sprístupnená pri príležitosti 750. výročia prvej písomnej zmienky o sídle Rimavská Sobota, ktorá pochádza z roku 1268, resp. 1271. Prostredníctvom zbierkových predmetov, chceme predstaviť 750 rokov existencie Rimavskej Soboty. Na výstave budú vystavené zbierkové predmety viažuce sa k dejinám Rimavskej Soboty od pravekého osídlenia, cez stredovek a novovek až po 20. storočie. Výstava bude doplnená o prvky rozšírenej virtuálnej reality, návštevník výstavy si bude môcť vychutnať virtuálnu prechádzku po novovekej Rimavskej Sobote zhotovenej na základe historickej veduty s názvom Náboženské nepokoje v Rimavskej Sobote, zhotovenej okolo roku 1771.

JÁNOS FÁBRY

14. 10. 2020 - 31. 12. 2021

Výstava vznikla pri príležitosti 190. výročia narodenia Jánoša Fábryho (1830 - 1907) - zakladateľa a prvého riaditeľa Gemerského župného múzea, pedagóga, botanika, organizátora kultúrneho, spoločenského a verejného života v Rimavskej Sobote. Výstavou si pripomínáme významnú osobnosť, ktorá bola 25 rokov na čele Gemerského župného múzea a ktorej vdáčíme za záchranu mnohých zbierok reprezentujúcich kultúrne dedičstvo Gemera-

Malohontu, ako aj za starostlivosť o bohaté zbierky počas jeho pôsobenia v rokoch 1882 až 1907. Prezentované sú zbierkové predmety, dokumenty, rukopisy a fotografie zo zbierok múzea, ktoré zatiaľ ešte neboli publikované, zverejnené a prístupné verejnosti. Vystavené predmety tvoria súčasť historickej knižnice, archívu, historickej, etnografickej a prírodovednej zbierky Gemersko-malohontského múzea. Sú to autentické zbierkové predmety: ročenky, knižná literatúra, dobová vlastnoručná korešpondencia, vyznamenania, úžitkové osobné predmety z vlastníctva Jánoša Fábryho. Užšiu skupinu tvoria predmety, ktoré sa do zbierok múzea dostali ako dar od samotného Fábryho.

PREDMET MESIACA

Ľudové šperky

V tradičnom prostredí Gemera-Malohontu rozoznávame **tri typy ľudových šperkov** – šperky, ktoré si vyrábali ľudia sami pre svoju vlastnú potrebu, šperky zhotovované špecializovanými remeselníkmi a bižutériu, teda ozdoby hromadne vyrábané továrensky z lacného materiálu. Ľudové šperky sa zhotovovali prevažne odlievaním, menej tepaním, pričom sa pri ich výrobe najviac používala mosadz, meď a olovo.

Pomerne rozšíreným šperkom v ľudovom prostredí boli **prstene**.

Nosili ich muži aj ženy, ktorí si ich kupovali v obchodoch, na jarmokoch, na púťach, no prsteň bol i symbolom a darom lásky.

Snubné prstene posvätené kňazom pri sobáši sa stávali posvätnou vecou. Z toho dôvodu ich ľudia v minulosti nenosili, ale si ich odkladali na pamiatku. Na prelome 19. a 20. storočia boli veľmi rozšírené lacné prstene z tenkého mosadzného plechu so skleneným očkom, za ktoré handrári často vykupovali starý textil.

Obyvatelia miest, najmä remeselníci, zvyčajne nosievali pečatné

prstene, na ktorých mali vyryté znaky svojho zamestnania, napríklad mäsiari dobytčiu hlavu, obuvníci topánku. Ako ozdoba sa v ľudovom prostredí využívali tiež **ružence** – **pátričky**. Neboli určené len na modlenie, ale okrúcali sa i okolo hrdla, rúk, prípadne vešali na pás.

Na spínanie mužských košiel sa používali **ozdobné spony**. V severných častiach Gemera – Malohontu ich začiatkom 20. storočia chlapi nosili na stužke, ktorou si košeľu zaväzovali. Špecifický typ **praciek** nosili chlapi v okolí Hnúšte. Boli pomerne veľké, obdĺžnikového tvaru, zdobené razením a rytím. Dané pracky sa nosili na opaskoch, prípadne na remeňoch kožených káps. Ešte na prelome 19. a 20. storočia ich zhotovovali výrobcovia v Klenovci a Kokave nad Rimavicou.

Častým doplnkom ľudového odevu boli strieborné, prípadne cínové **gombíky**. Zvyčajne bývali umiestnené pozdĺž okraja odevnej súčiastky, pričom sa zapínal len jeden. Oblúbené boli tiež strieborné **dvojdielne spony**, ktorými sa zapínali najmä ženské živôtky.

Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónu Gemer-Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včelínec, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, predmety cechovej a kameninovej výroby, historický a ľudový nábytok, ľudový odev a textil, výrobky remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare vurona obrieho. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte

Expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Pozostáva z deviatich častí, ktoré postupne opisujú udalosti v regióne od roku 1938 do roku 1945. Jej súčasťou sú prvky obsahujúce trojrozmerné exponáty, dobovú tlač a súčasti výzbroje a výstroja armád operujúcich počas 2. svetovej vojny v regióne. Súčasťou expozície je obrazovka, na ktorej sa premietajú záznamy rozhovorov s pamätníkmi z Gemera-Malohontu.

***

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

OZNAM!

Gemersko-malohontské múzeum je v režime

O-T-P (očkování - testování - po překonání ochorenia Covid-19).

Pri vstupe do múzea je potrebné preukázať sa: **Covid pasom** (kompletne zaočkovaná osoba - 14 dní po druhej dávke dvojdávkovej vakcíny alebo 21 dní po jednodávkovej vakcíne alebo 14 dní po akejkoľvek dávke ak osoba prekonala ochorenie COVID-19 za ostatných 180 dní), **potvrdením o testovaní** (PCR-test nie starší ako 72 hodín, Ag-test nie starší ako 48 hodín) alebo **potvrdením o prekonaní ochorenia Covid-19** (osoby, ktoré prekonali ochorenie za ostatných 180 dní).

Vstup do múzea je povolený len s použitím rúška. Pri vstupe je potrebné si dezinfikovať ruky pripraveným dezinfekčným prostriedkom. Návštevníci musia dodržiavať sociálny odstup z metre.

